

Grader Service
raul@grader.ee

Meie 21.12.2018 nr 12.2-1/9361-2

Järelevalvemenetluse alustamata jätmine

Austatud härra Aasa

11. detsembril 2018. a saadetud e-kirjas (edaspidi ka: järelevalveteade) teavitasite Rahandusministeeriumi sellest, et Osaühingu Haapsalu Linnahooldus, registrikood 12778414, (edaspidi ka: Hankija) poolt läbiviidava avatud hankemenetlusega riigihanke "Veoki ost koos lisadega", viitenumber 203538, (edaspidi ka: Riigihange) tehniline kirjeldus on Teie hinnangul konkurentsi ebamõistlikult piirav.

Rahandusministeerium, olles tutvunud Teie järelevalveteate ja riigihangete registris Riigihanke kohta avaldatuga, juhtis Hankija tähelepanu Riigihanke läbiviimisel tuvastatud puudustele. Kuna osa puudusi olid sellised, mida ei ole enam võimalik kõrvaldada ja hankemenetlust seejärel õiguspäraselt jätkata, on Hankija juhatus otsustanud 21. detsembril 2018. a. tunnistada nimetatud hankemenetluse kehtetuks riigihangete seaduse (edaspidi ka: RHS) § 73 lg 3 p-s 6 sätestatud alusel põhjendatud vajaduse korral omal algatusel.

Vastavalt riigihangete seadusele loetakse hankemenetluse kehtetuks tunnistamisel riigihange lõppenuks ja järelevalvemenetlust sellisel juhul ei alustata (vt. RHS § 205 lg 1 p 1, § 206 lg 1 p 4, § 73 lg 3 p 6). Samuti juhime Teie tähelepanu asjaolule, et riigihanke alusdokumendid, sh. tehniline kirjeldus (RHS § 4 p 17), on vaidlustatavad riigihangete vaidlustuskomisjonis. RHS § 185 lg 1 kohaselt, kui riigihankes osalemisest huvitatud ettevõtja leiab, et RHS-i rikkumine hankija poolt rikub tema õigusi või kahjustab tema huvisid, võib ta vaidlustada hankija tegevuse, esitades riigihangete vaidlustuskomisjonile sellekohase vaidlustuse. Vaidlustuse võib esitada muu hulgas riigihanke alusdokumentidele (RHS § 185 lg 2 p 1). Kui riigihanke eeldatav maksumus on võrdne riigihanke piirmääraga või ületab seda, peab vaidlustus riigihanke alusdokumendi peale olema laekunud vaidlustuskomisjonile hiljemalt viis tööpäeva enne hankemenetluses osalemise pakkumuste esitamise tähtpäeva (RHS § 189 lg 2 p 2). Seega võis Teil olla järelevalveteate esitamise ajal (11.12.2018) õigus vaidlustada kohases menetluses riigihangete vaidlustuskomisjonis tehniline kirjeldus, mis Teie hinnangul oli õigusvastane ja rikkus Teie subjektiivseid õigusi.

RHS § 206 lg 1 p 1 ja § 206 lg 1 p 2 kohaselt: (i) järelevalvemenetlust ei alustata või alustatud järelevalvemenetlus lõpetatakse, kui järelevalveteate esitajal on õigus esitada rikkumise peale vaidlustus vaidlustuskomisjonile; (ii) järelevalvemenetluse võib jätta alustamata, kui järelevalveteate esitaja ei ole kasutanud õigust esitada rikkumise peale vaidlustust vaidlustuskomisjonile. Selgitame, et seadusandja on RHS-i vastuvõtmisel pidanud oluliseks eristada järelevalvemenetlust vaidlustusmenetlusest.

Riigihangete järelevalve on suunatud riigihangete objektiivse seaduslikkuse tagamisele, vastandudes selgelt pakkuja, taotleja või riigihankes osalemisest huvitatud ettevõtja subjektiivsete õiguste kaitsele. Hankija otsus või toiming on ennekõike vaidlustusmenetluse esemeks.

Riigihangete riikliku ja haldusjärelevalve esemeks on üldjuhul mitte hankija üksikud otsused või toimingud, vaid hankemenetlus tervikuna (vt. RKHKm 06.03.2014, nr 3-3-1-13-12, p 23). Rahandusministeeriumi ülesandeks on kontrollida, kas riigihange tervikuna on olnud õiguspärane. Riigihangete vaidlustuskomisjonil ning Rahandusministeeriumil on seetõttu olemuslikult erineva sisu ja ulatusega volitused.

Järelevalve käigus riigihanke kehtetuks tunnistamine oma totaalse ja absoluutse õigustühistava toime tõttu ei võimalda huvitatud isikutel tulemuslikult kaitsta oma huve ega taastada rikutud õigusi parimal võimalikul viisil, sest riigihanke kehtetuks tunnistamise kaudu ei ole võimalik "saada hankelepingut". Seepärast ei ole riiklik ega haldusjärelevalve individuaalõiguste kaitseks tõhusaim menetlus. Huvitatud ettevõtja subjektiivsete õiguste kaitse primaarseks ja efektiivseimaks viisiks on pöördumine vaidlustuskomisjoni. Subjektiivsete õiguste ja huvide kaitse on ennekõike vaidlustusmenetluse ja hankeasjade kohtuliku kontrolli eesmärk (vt. RKHko 16.11.2011, nr 3-3-1-65-11, p 16).

Eelõeldu tähendab, et pakkujale, taotlejale ja riigihankes osalemisest huvitatud ettevõtjale on tagatud võimalus pöörduda vahetult oma väidetavalt rikutud õiguse kaitseks riigihangete vaidlustuskomisjoni. Riigihankega seonduvate vaidlusküsimuste lahendamiseks järelevalveorgani kaasamine olukorras, kus huvitatud isikul on tagatud reaalne võimalus kohtulikule või kvaasikohtulikule kaitsele, ei ole kõige paremas kooskõlas seadusest tuleneva riikliku järelevalve eesmärgi ja ulatusega (vrd. RKHKe 11.05.2015, nr 3-3-1-90-14, p 6). Pakkuja subjektiivsete õiguste kaitse primaarseks ja efektiivseimaks viisiks on pöördumine vaidlustuskomisjoni.

Üksnes avalikes huvides (RHS § 203 lg 1) läbiviidava järelevalvemenetluse ülesandeks ei ole dubleerida subjektiivset õiguskaitset võimaldavat vaidlustusmenetlust ja halduskohtumenetlust hankeasjades, mistõttu ajal, mil järelevalveteate esitajal on veel võimalik esitada vaidlustus vaidlustuskomisjonile (vaidlustuse esitamise tähtaeg ei ole veel möödunud) ning üldjuhul ka vaidlustuse esitamise õiguse (tähtaegsel) kasutamata jätmisel, järelevalvemenetlust ei alustata. Järelevalvemenetluse eesmärkide ja õiguse üldpõhimõtetega oleks ilmses vastuolus see, kui järelevalveorganile märgukirja esitamise võimalus redutseeruks sisuliselt erahuvist kantud tähtajatute vaidlustuste esitamiseks. Initsieerides järelevalve tulemusel hankijale hankemenetluse kehtetuks tunnistamiseks ettekirjutuse tegemise, saavutaks pakkuja võimaluse minna mööda RHS-is ettenähtud vaidlustuse esitamise tähtajast, mis on õiguskindluse ja õigusrahu suhtes lubamatu (vrd. Kanger, L. Maavanema järelevalve halduse üksikaktide ja nende koostamise seaduspärasuse üle. RiTo 19, 2009).

Lähtudes eeltoodust teatame, et Rahandusministeerium ei alusta 11.12.2018 järelevalveteate ajendil järelevalvemenetlust. Riigihanke alusdokumentide ja hankija otsuste vaidlustamise soovi korral palume edaspidi kaaluda võimalust pöörduda oma õiguste kaitseks kohases menetluses riigihangete vaidlustuskomisjoni poole.

Järelevalvemenetluse alustamata jätmist puudutavate küsimustega palume vajadusel pöörduda Rahandusministeeriumi riigihangete ja riigiabi osakonna juristi Mihhail Antonov'i poole (tel 611 3468, e-post mihhail.antonov@fin.ee).

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Estella Põllu

Osakonnajuhataja asetäitja osakonnajuhataja ülesannetes
Riigihangete ja riigiabi osakond

Lisaadressaat: Osühing Haapsalu Linnahooldus

Mihhail Antonov 6113468
mihhail.antonov@fin.ee